



fyrst möguleika fyrri at virka, sum hon skal, tá ið eisini hitt er komið í rætta legu. Andveikraverndin skal vera ein natúrligur partur av Almannaumsitingini, verður sagt í Samgonguskjalinum. T.v.s., at hon fer at verða yvirkikin.

Eisini verður sagt, at vit í hvørjum læknaðomi ella hvøjarisýslu skulu hava heilsuligar og sosialar eindir — og at hesar skulu umboða Endurbúgvingarstovuna og Andveikraverndina sum ein natúrligan part av Almanna-stovuni.

Stuðul úr Landskassanum

Vilhelm Johannesen nevndi, at fólkkaskúlin í lötuni royndi at laga tað soleiðis, at hann verður til reiðar at taka ímóti øllum, eisini evnaveikum. Vilhelm helt, at Fritidarlógin frá 1983 var eitt gott amboð. Kommunurnar hava skyldu at seta á stovn serstaka fritidarundirvisingar fyrri fólk yvir 14 ár eftir tøvi. Kanst tú vísa á serstakan tørv hja teimum evnaveiku, so hava kommunalu myndugleikarnir skyldu at seta undirvising á stovn.

Tað kunnu vera kommunur sum av figgarligum orsökum ikki hætta sær undir eina tilika undirvising, men smb. § 19 kann landskassin í serligum forum gjalda allar útreiðslur.

Neyðugt við samstarvi

Hvussu skulu vit í praksis fáa tey evnaveiku í arbeiði — bæði á almennum stovnum og á privata arbeiðsmarknaðinum. Her verður neyðugt við einum neyvum samstarvi millum Endurbúgvingarstovuna, Almanna-stovuna, tær heilsuligu og sosialu eindirnar, tað almenna og partarnir á arbeiðsmarknaðinum. Samband hevur verið millum Endurbúgvingarstovuna og landsstýrið fyrri at fáa eitt hóskað tal av arbeiðsplássum til brekað á teimum almennu stovnum og hjá tí almenna.

Eg veit væl, at alt hetta er lættari sagt enn gjørt, men her mugu allir partar samvirka soleiðis, at vit fáa givið øllum landsins borgarum somu sømdir. Endamálið kundi t.d. verið 1 vart arbeiðspláss fyrri hvørji 10-15 vanlig arbeiðspláss — bæði hjá tí almenna og tí privata.

Landsstýrið vil íhvussufer mæla partunum á arbeiðsmarknaðinum til at skipa soleiðis fyrri, at hetta fer at bera til. Felagið «Javni» kundi møguleiga verið við í samráðingunum.

Hensar Ellingsgaard, landsskúlastjóri, brúkti sína talutíð til at greiða frá tí nýggju fritidarundirvisingarlógini. Eftir lógini frá 1983 verður fritidarundirvisingin býtt upp í triggjar hovudpartar. Al-

menna fritidarundirvisingin, serstaka fritidarundirvisingin og fritidavirksemi. Hendan lóg kom í staðin fyrri eina lóg frá 1935, sum var ógvuliga ótíðarhóskað.

Kvøldsskúlaundirvisingin fyrri evnaveik kundi verða skipað innanfyri «almennu fritidarundirvisingina». Tó eru serligar treytir, sum skulu lukast — eitt nú, at øll yvir 14 ára hava atgongd. Tað eru kommunurnar á teimum einstaku plássunum, sum skulu gjalda, men verða 50% av teimum stuðulshemilaðu útreiðslunum endurgjaldnar frá landskassanum.

Møguleiki er tó fyrri, at landskassin rindar 100% av útreiðslunum, nevniliga tá ið undirvisingin verður skipað sum serstøk fritidarundirvising.

Kommunurnar hava skyldu til — i tann mun tørvur er á tí — at seta á stovn serstaka fritidarundirvising. Serundirvisingarbólkar kunnu verða stítt á stovn, um minst 5 næmingar hava boðað frá luttøku. Landsskúlafyrisingin kann tó í serstøkum forum góðkenna eitt lægri luttakatal. Talan kann vera um boðið bótandi serundirvising («kompenserende») — undirvising, sum botir um ein tørv, tað verið sálárligan ella likamligan. Bótandi serundirvising kann undir heilt serstøkum forum verða givin heima, men skal Lands-

skúlafyrisingin í hvørjum einstøkum forum góðkenna hetta.

Talan kann eisini vera um fyrilitarliga serundirvising («hensyntagende»). Hendan undirvisingin likist meira tí vanligu fritidarundirvisingini, men möguleiki er tó at hava smærri hold og at hava fyrilit yvirfyri teimum innlæringartrupulleikum, sum kunnu vera. Undirvisingartilboðini her skuldu verið nakað tey somu sum í vanligu fritidarundirvisingini.

Markið er tó ikki altíð so skarpt ímillum hesi bæði sløgin av serundirvising. Til at seta fyrilitarliga serundirvising á stovn mugu minst 5 hava teknað seg. Men eisini í hesum føri kann Landsskúlafyrisingin geva loyvi til minni hold, um læknalig og sálárlig tilmæli fyriliggja.

Ongin serundirvising má fara fram, uttan at undirvisingarætlanin er góðkend av Landsskúlafyrisingini. Heldur ikki á serundirvising fara í gongd, uttan at tann umsitingarligi parturin er góðkendur av Landsskúlafyrisingini. Lærarnir mugu hava bæði fakliga og námsfrøðiliga útbúgving til at undirvísa viðkomandi bólki av brekaðum. Fyrri at fáa lærarnar góðkendar til serundirvising er neyðugt at teir prógva, at teir hava útbúgving til tess.

Annars verður ikki loyvi givið til at seta bólkarar

á stovn sum serundirvising. Krøvini eru tó eitt sindur ymisk, tá ið talan er um almenna fritidarundirvising, um bótandi undirvising ella um fyrilitarliga undirvising.

Vánaligar royndir

Finnur Helmsdal, leiðari av Andveikraverndini, visti á fleiri trupulleikar, tá ið evnaveik skulu í arbeiði. Í lötuni er bert tørvur á fólk við 100% arbeiðsevni, og best er um hesin persónurin eisini hevur útbúgving. Hetta fáa vit best prógv um, tá ið vit hyggja at starvslysingum, sum arbeiðsgevararnir seta í dagbløðini. Fólkini skulu vera «røsk, kvik, álitandi» — útbúgving gevur fyrirmin, arbeiðsroyndir geva fyrirmin, og tey skulu hava hug, dirvi, áráðið o.s.f.r. Myndirnar, vit gera okkum eru ikki júst av brekaðum fólki, og slett ikki av einum persóni, har brekið er evnaveikleiki.

Kanska helmingurin í arbeiði

Vit vilja ikki í Andveikraverndini sita hendur í favn, hóast tað tykist sera trupult, ja nærmast ógjørligt, at leita fram arbeiði til tey evnaveiku. Tað er greitt, at vit ikki eru for fyrri at fáa samfelags-hjólina til at ganga spak-

ligari. Vit vita eisini, at tað er ikki bara sum at siga tað, hja einum arbeiðsplási at taka ein evnaveikan. Ofta eru bæði arbeiðsgevarar og starvsfólk ótrygg við at arbeiða saman við einum evnaveikum. So valt verður at siga nei, hóast vælvilji er til staðar. Í Andveikraverndini meta vit, at umleið helvtin av teimum evnaveiku eru før fyrri at koma út á arbeiðsmarknaðin — undir treytum og við tillagingartíð.

Vit eiga at herða striðið fyrri at alt fleiri fáa hendan möguleikan. Samstundis mugu vit herða striðið fyrri at tey evnaveiku, sum fáa arbeiði, fáa so góðar treytir sum yvirhøvur gjørligt. T.v.s. eina góða og miðvísu upplæring og at lønin verður samsvareandi, tá ið arbeiðsevni batna.

Vit ívast ikki í, at um rætt verður farið fram, so kunnu heilt nógv evnaveik gerast rætttiliga stabil arbeiðsliga. Hugur og vilji eru sum oftast til staðar, meðan sjálvsálitið og kunneikin kanska resta. Men hetta ber væl til at bota um, eisini hja evnaveikum.

Skúli má setast á stovn

Tað er mín vón, at Andveikraverndin og Endurbúgvingarstovan við stuði frá Javna og forældrafeløgnum fara at

Framhald á síðu 10